ای که با نامت جهان آغاز شد
دفتر ما هم به نامت باز شد

عصب روان شناسی

مدرس: راحله شفائی

دانشگاه سمنان

دستورکار این جلسه

- معارفه
- معرفی درس
- مباحث درس
- معرفی منابع و مراجع قابل استفاده
- نحوه‌ی ارزیابی

معرفی استاد

کارشناسی	کارشناسی	کارشناسی ارشد	دکترا
دانشگاه صنعتی امیرکبیر	دانشگاه صنعتی امیرکبیر	دانشگاه صنعتی امیرکبیر	پژوهشگاه دانش‌های بنیادی (IPM)
مهندسی پزشکی - بیوالکتریک	مهندسی برق کنترل	مهندسی پزشکی - بیوالکتریک	علوم اعصاب شناختی

- راه ارتباطی: rahele.sh.86@gmail.com

r_shafaei@semnan.ac.ir

- صفحه شخصی: rshafaei.profile.Semnan.ac.ir

دستورکار این جلسه:

- معارفه
- معرفی درس
- مباحث درس
- معرفی منابع و مراجع قابل استفاده
- نحوه‌ی ارزیابی

عنوان درس به فارسی:	**عصب روان شناختی بالینی**		
عنوان درس به انگلیسی:	**Clinical Neuropsychology**		نوع درس و واحد
دروس پیش‌نیاز:	-		☐ پایه ■ نظری
دروس هم‌نیاز:	-		☐ تخصصی ☐ عملی
تعداد واحد:	۲		■ اختیاری ☐ نظری-عملی
تعداد ساعت:	۳۲		☐ رساله / پایان‌نامه

هدف کلی:

تسلط بر سازوکارهای زیستی – عصبی، فرایندهای روانشناختی و رفتارهای مختلف انسان

شناخت فرایندهای عصبی که در حوزه فرایندهای شناختی، کنشوری هیجانی و مدیریت رفتار قرار دارند.

نوروسایکولوژی در مورد چیست؟

مطالعه ارتباط مغز و رفتار در سلامت و بیماری است

پل بین علوم اعصاب و روان‌شناسی بالینی

مشکلات واقعی مغز را بشناسیم و از افراد در مسیر بهبود حمایت کنیم.

تعریف نوروسایکولوژی

شاخه‌ای از روان‌شناسی است که بر ارتباط ساختار و کارکرد مغز با رفتار و فرایندهای شناختی تمرکز دارد، به‌ویژه در زمینه آسیب‌ها، بیماری‌ها یا شرایط رشدی.

به زبان ساده، این رشته بررسی می‌کند که مشکلات مغزی چگونه بر تفکر، هیجان‌ها و رفتار تأثیر می‌گذارند و از این دانش برای ارزیابی و درمان افراد استفاده می‌کند.

ما در این درس به این موضوع‌ها می‌پردازیم:

- چگونگی کار مغز: حافظه، توجه، زبان، هیجان.
- وقتی مغز آسیب می‌بیند چه می‌شود: سکته، ضربه مغزی، تومور، زوال عقل.
- چگونه کارکردهای مغزی را می‌سنجیم: آزمون‌ها و مصاحبه‌ها برای اندازه‌گیری مهارت‌های شناختی.
- چگونه به افراد کمک می‌کنیم: توانبخشی و راهبردهای مقابله‌ای.

قلمروی نوروسایکولوژی

رابطه مغز و رفتار

چگونگی نقش بخش‌های مختلف مغز در حافظه، زبان، توجه، حل مسئله و هیجان.

آنچه پس از آسیب به این بخش‌ها رخ می‌دهد.

ارزیابی و تشخیص

استفاده از آزمون‌های تخصصی برای سنجش توانایی‌های شناختی

تمایز بین علل نورولوژیک (عصبی) و روان‌شناختی علائم.

اختلالات مورد مطالعه

اختلالات عصبی/اختلالات رشدی/همپوشانی با اختلالات روانی

توانبخشی و درمان

طراحی برنامه‌های توانبخشی شناختی برای بازیابی مهارت‌ها یا ایجاد راهبردهای جبر

همکاری با تیم‌های چندرشته‌ای (متخصصان مغز و اعصاب، کاردرمانی، گفتاردرمانی).

پژوهش و نظریه

توسعه روش‌های نوین برای ارزیابی کارکرد مغز.

مطالعه چگونگی انعطاف‌پذیری و بازیابی مغز پس از آسیب.

اخلاق و آگاهی‌بخشی

اطمینان از ارزیابی‌های منصفانه و متناسب با فرهنگ افراد.

آموزش به خانواده‌ها و مراقبان درباره اختلالات مغزی.

با اصطلاحات آشنا شویم

اصطلاح	معادل پیشنهادی	تمرکز اصلی	نمونه
Neurological disorders	اختلالات عصب‌شناختی / نورولوژیک	بیماری یا آسیب دستگاه عصبی	سکته مغزی، صرع، پارکینسون، MS
Neuropsychological disorders/syndromes	اختلالات/نشانگان عصب‌روان‌شناختی	پیامدهای **شناختی** آسیب یا اختلال مغزی	آفازی، آگنوزیا، آپراکسی، فراموشی
Neuropsychiatric disorders/syndromes	اختلالات/نشانگان عصب‌روان‌پزشکی	علائم **روان‌پزشکی** مرتبط با اختلال عملکرد مغز	روان‌پریشی در پارکینسون، افسردگی پس از سکته، تغییرات خلقی در آسیب مغزی
Neurobehavioral disorders/syndromes	اختلالات/نشانگان عصبی‌رفتاری	تغییرات **رفتار، شخصیت، هیجان و کنترل رفتار** ناشی از اختلال مغزی	تکانشگری، بی‌مهاری، بی‌تفاوتی، پرخاشگری پس از آسیب لوب پیشانی

یک مثال واحد تفاوت‌ها را خیلی روشن می‌کند

فرض کنید بیماری بر اثر تصادف دچار **آسیب لوب پیشانی** شده است.

- **Neurological**: آسیب مغزی تروماتیک و محل ضایعه
- **Neuropsychological**: نقص برنامه‌ریزی، توجه یا انعطاف‌پذیری شناختی
- **Neuropsychiatric**: افسردگی، مانیا یا سایر علائم روان‌پزشکی پس از آسیب
- **Neurobehavioral**: بی‌مهاری، تکانشگری، apathy یا تغییر شخصیت

پس این چهار اصطلاح الزاماً به **چهار گروه کاملاً جدا از بیماری‌ها** اشاره نمی‌کنند. یک بیمار واحد می‌تواند هم‌زمان در هر چهار سطح توصیف شود.

دستورکار این جلسه

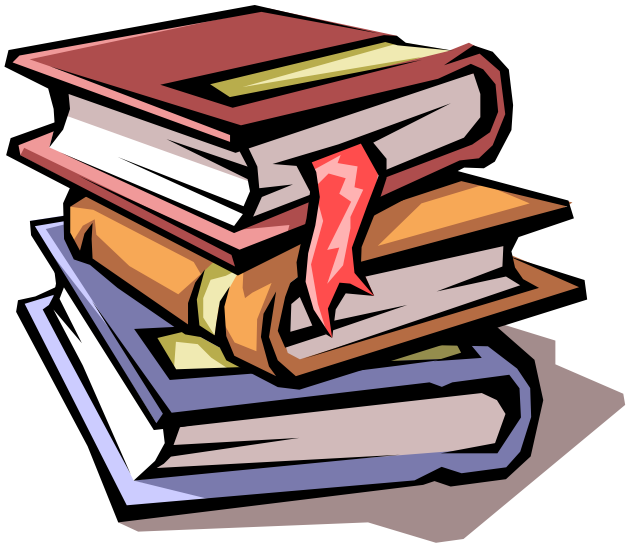
- معارفه
- معرفی درس
- مباحث درس
- معرفی منابع و مراجع قابل استفاده
- نحوه‌ی ارزیابی

سرفصل وزارت علوم

۱. مبانی نظری و روش شناختی عصب روانشناسی
۲. ساختار کلی سیستم عصبی و پایه های زیستی رفتار
۳. ساختار قشری و زیرقشری مغز
۴. نخاع و کنشهای مستقل نخاعی
۵. کارکرد جانبی و عدم تقارن مغز
۶. مکان یابی کنشی مغز
۷. زیربنای عصب شناختی کنشوری های هیجانی
۸. زیربنای عصب شناختی کنشوری های عالی شناختی
۹. مبانی عصب روانشناسی یادگیری
۱۰. مبانی عصب روانشناسی زبان
۱۱. مبانی عصب روانشناسی حافظه
۱۲. جنبه های روانشناختی نابهنجاریهای مغزی
۱۳. مبانی عصب شناختی اختلالات روانی
۱۴. روشها و فناوریهای ارزیابی عصب روانشناختی

دستورکار این جلسه

- ✓ معارفه
- ✓ معرفی درس
- ✓ مباحث درس
- معرفی منابع و مراجع قابل استفاده
- نحوه‌ی ارزیابی

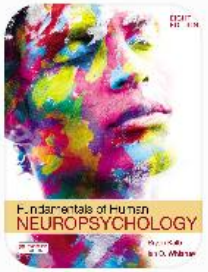

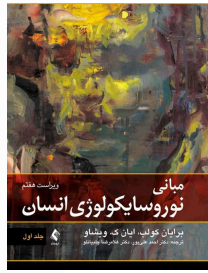
منابع

منبع پایه نظری

Kolb, B., & Whishaw, I. Q. (2021). *Fundamentals of human neuropsychology* (8th ed.). Worth Publishers.

برای فهم مبانی مغز، سازمان کارکردی و اختلالات شناختی. ...llan Learning UK

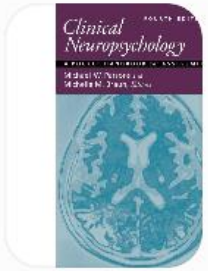

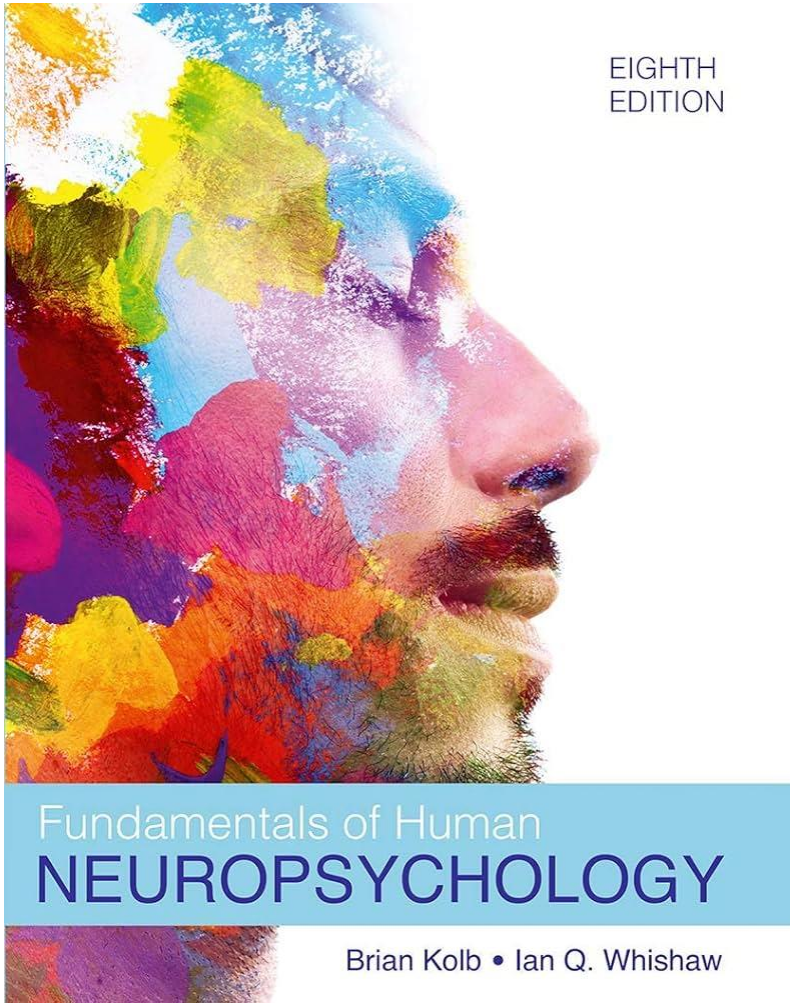
منبع بالینی

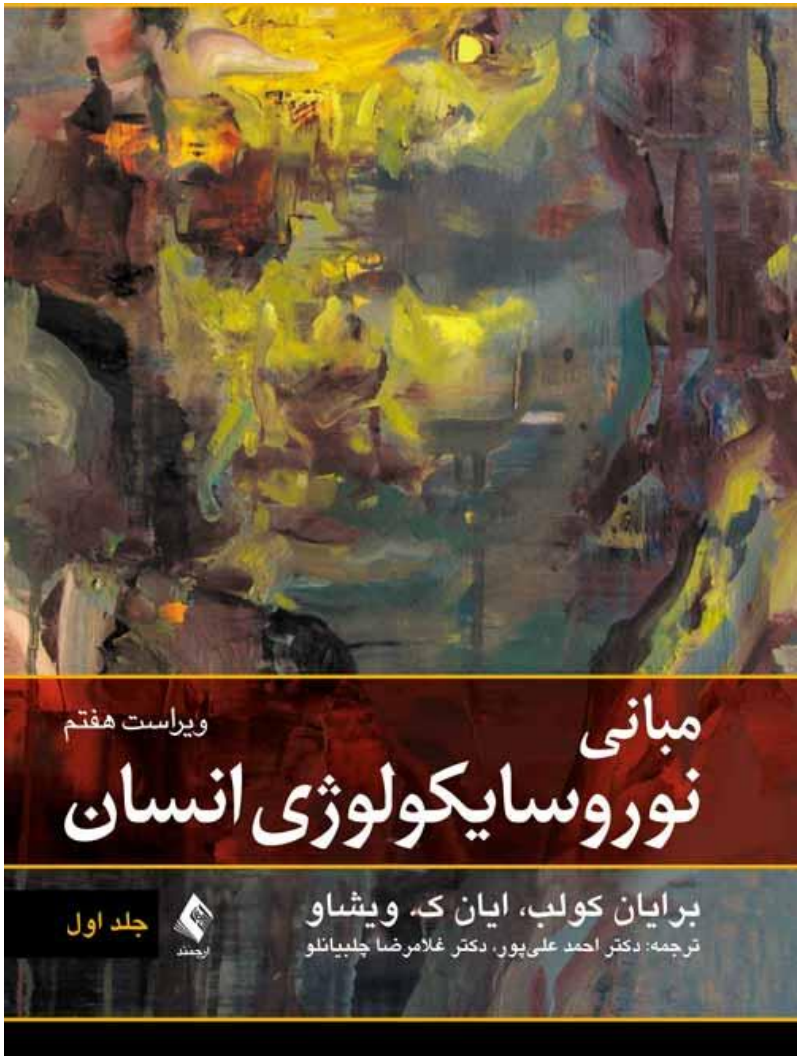
Parsons, M. W., & Braun, M. M. (Eds.). (2024). *Clinical neuropsychology: A pocket handbook for assessment* (4th ed.). American Psychological Association.

برای مطالعه سندرم‌ها، ملاحظات ارزیابی و رویکردهای بالینی. ...://www.apa.org

منابع

EIGHTH
EDITION
Fundamentals of Human
NEUROPSYCHOLOGY
Brian Kolb • Ian Q. Whishaw

ویراست هفتم
مبانی
نوروسایکولوژی انسان
برایان کولب، ایان ک. ویشاو
ترجمه: دکتر احمد علی‌پور، دکتر غلامرضا چلبیانلو
جلد اول

دستورکار این جلسه:

- معارفه
- معرفی درس
- مباحث درس
- معرفی منابع و مراجع قابل استفاده
- نحوه‌ی ارزیابی

نحوه ارزیابی

- امتحان میان‌ترم ۸ نمره (مباحث میان ترم برای پایان ترم حذف می‌شوند)
- امتحان پایان‌ترم ۸ نمره
- تمرین‌ها و فعالیت کلاسی ۲ نمره
- ارائه ۲ نمره